היכי דמי דאמור בעשרים ואחד הבעלים קודמין ואם לאו אומר לו הגעתיך: **מתני'** א] מחרים אדם מצאנו ומבקרו ומעבדיו ומשפחותיו הכנענים, ומשדה אחוזתו, ואם החרים את כולם אינם מוחרמים דברי ר"א, א"ר אלעזר בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו, על אחת כמה וכמה שיהא אדם ב] חס על נכסיו: **גמ'** מנא הני מילי דתנו רבנן מכל אשר לו ולא כל אשר לו, מאדם ולא כל אדם, מבהמה ולא כל בהמה, משדה אחוזה ולא כל שדה אחוזה. יכול לא יחרים ואם החרים יהו מוחרמין? ת"ל אך ג] דברי רבי אליעזר, אמר ר"א בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם ד] חס על נכסיו. וצריכא: דאי כתב רחמנא מכל אשר לו הוה אמינא כל דאית ליה לא לחרים אבל מין אחד ליחרמיה בוליה, כתב רחמנא מאדם ולא כל אדם. ואי כתב רחמנא מאדם דלא סגיא ליה בלא עבודה אבל שדה דסגיא ליה בדיסתורן. ואי אשמעינן ה] הני תרתי משום דהכא חיותא והכא חיותא אבל מטלטלין ליחרמינהו כולהו, צריכי. (א) ובהמה למה לי? לכדתניא ו] יכול יחרים אדם בנו ובתו עבדו ושפחתו העבריים ושדה מקנתו? תלמוד לומר בהמה, מה בהמה יש לו רשות למוכרה אף כל שיש לו רשות למוכרה, והלא בתו קטנה יש לו רשות למוכרה יכול יחרימנה? תלמוד לומר בהמה, מה בהמה יש לו רשות למוכרה לעולם אף כל שיש לו רשות למוכרה לעולם: אמר רבי אלעזר בן עזריה אם לגבוה אין אדם רשאי כו': היינו ת"ק? איכא בינייהו דרבי אילא, *דאמר רבי אילא באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, מעשה באחד שבקש לבזבז יותר מחומש ולא הניחו לו חבריו ומנו רבי ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו לו חביריו ומנו *רבי עקיבא:

מתני' המחרים בנו ובתו ועבדו ושפחתו העברים ושדה מקנתו אין מוחרמין שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו. (א) הכהנים והלוים אין מחרימין דברי רבי יהודה. ר"ש אומר הכהנים ז] אין מחרימין שהחרמין שלהן והלוים מחרימין שאין החרמין שלהן. אמר רבי נראין: דברי רבי יהודה בקרקעות שנאמר ח] ג) כי אחוזת עולם היא להם ודברי ר"ש במטלטלין שאין החרמין שלהן: **גמ'** בשלמא לר' יהודה: בשלמא כהנים אין מחרימין שחרמין שלהן אלא לוים ט] בשלמא מקרקעי לא מחרמי דכתיב ג) כי אחוזת עולם היא להם אלא מטלטלי ליחרמי? אמר קרא ד) מכל אשר לו.. ומשדה אחוזתו מקיש מטלטלין לקרקעות. ורבי שמעון בשלמא כהנים כדאמרן אלא לוים בשלמא מטלטלים לחרים דלא מקיש אלא מקרקעי אמאי הכתיב י) אחוזת עולם היא להם? מאי מחרימין נמי דקאמר, מטלטלי, והא מדקתני סיפא אמר רבי נראין דברי רבי יהודה במקרקעי ודברי רבי שמעון במטלטלי מכלל דרבי שמעון מקרקעי נמי קאמר? הכי קאמר אמר רבי נראין דברי רבי יהודה לרבי שמעון בקרקעות שאף ר"ש לא נחלק יא] [עליו] אלא במטלטלין אבל בקרקעות מודה ליה: א"ר חייא בר אבין החרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר ה) כל חרם בישראל לך

תורה אור

א) [תוס' פ"ד] ב) ויקרא כז ג) שם כה ד) שם כז ה) במדבר יח

רש"י

והיכי דמי כגון דאמרי (ב) **בכ"א** · דהוי בין קרן יג] (כי) וחומש כ"ו ודינר וזה מוסיף ה' הייטו ל"א ודינר: **הבעלים קודמין** · דאי הוה יהבינן ליה להאי הוה פסיד הקדש דינר ממאי דאמור יג] ברישא הלכך הדרי אבעלים על ברחייהו: **ואם לאו אומר לו לזה הגעתיך** · דאמרי בעלים אתא גברא בחריקן: **מתני' מצאנו** · מקצת צאנו אומר הרי הן חרם ונותנן לכהן: **את כולם** · שלא שייר לעצמו כלום: **להיות חס על נכסיו** · שלא יבזבזם להדיוט: **גמ' מכל אשר לו** · הייטו מטלטלין ולא כל מטלטלין: **מאדם** · עבדים הכנענים: **אך כל חרם** · אכין ורקין מיעוטין: **בדיסתורן** · שיהא אריס לאחרים ויקבל שדות למחצה ולשליש ולרביע: **אבל מטלטלין אימא ליחרמינהו כולהו** · כתב רחמנא מכל אשר לו ולא כל אשר לו דהייטו (ג) מטלטלין: **בהמה יש לו רשות למוכרה** · בקטנותה ולא בנערותה: **המבזבזו** · לעניים: **חומש** · דגמרינן מיעקב דכתיב ביה תרין עישורין ר' אלעזר בן עזריה אית ליה דרבי אילא דהא אתא לאשמועינן שיהא אדם חס על נכסיו ר"א לית ליה דרבי אילא דאי בזבז טובא לא איכפת לן אלא שייר לעצמו קצת דומיא דחרם: **מתני' שהחרמים שלהם** · דכתיב כל חרם בישראל וגו' וכיון דדידיה הוא מה הנאה בכך אי הוה מחרים, איהו גופיה זכי ביה ולא יהב ליה לכהן אחר: **נראין דברי ר' יהודה** · דלוים אין מחרימין בקרקעות: **ודברי ר' שמעון במטלטלין** · שהרי אין החרמים שלהן הלכך אי מחרימי מטלטלין אינהו עלייהו חרם ויהבי להו לכהנים: **גמ'** (ד) **מדאיצטריך ליה לרבי למימר במטלטלין** · נראין דברי ר"ש דמשמע אבל בקרקעות אין נראין דבריו מכלל דאקרקעות נמי פליגי: **שאף רבי שמעון לא נחלק עליו כו'** · והכי משמע מילתיה דרבי נראין דברי ר' יהודה לר' שמעון בקרקעות שדברי ר"ש במטלטלין: לך

תוספות

דתנו רבנן מכל אשר לו ולא כל אשר לו · וא"ת והא האי קרא בחרם הניתן לכהנים כתיב דהא בסיפיה דקרא כתיב לא ימכר ולא יגאל ואילו חרמי בדק הבית יש להם פדיון כהקדש והיכי קאמר במתני' ומה אם לגבוה כו' והא לאו לגבוה הוא כי אם לכהנים ועוד יד] דאיכא בפרק השולח (גיטין דף לח:) מאדם אלו עבדיו ושפחותיו הכנענים ופריך מינה לרב דאמר המקדיש עבדו יצא לחירות דלמיהוי עם קדוש קאמר ומאי קפריך והא בחרמים אין בהן קדושת הגוף ולא דמי למקדיש לומר דלמיהוי עם קדוש קאמר וי"ל דאפי' בחרמים הניתנין לכהנים יש בהן קדושת הגוף כדתני לקמן בפירקין (דף כט.) חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם נתנם לכהן הרי הן כחולין אלמא אית בהו קדושת הגוף: טו] (אלא) [ת"ל] בהמה מה בהמה יש לו רשות למכור לעולם · וא"ת טז] *א"כ שדה אחוזה נמי שהרי אם מכרה חוזרת לבעלים ביובל וי"ל דמ"מ יש לו רשות להוציא מידו לעולם כגון אם הקדישה וגאלה אחר שמתחלקת לכהנים ביובל א"נ יז] י"ל דה"פ מה בהמה יש לו רשות למוכרה יח] ושדה אחוזה נמי כל זמן שהיא בידו יכול הוא למוכרה משא"כ בבתו דמשתגדיל אין לו רשות למוכרה יט]:

החרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה · אין זה עיקר דרש דהא קרא אילטריך כדדרים ליה לקמיה נתנו לכהן הרי הוא כחולין לכל דבריו שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה והא דאמר הכא נותנן לכל כהן שירצה מסברא הוא כמו תרומה שנותנה לכל כהן ואין צריך ליתנה לכהן שבאותו משמר ועוד אי הוי עיקר דרשא מאי הא דפריך לקמן ליקיש מטלטלין לקרקעות והלא גזירת הכתוב היא אלא ש"מ דלאו עיקר דרשה הוא זה:

שדה

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"ו מהלכות ערכין הלכה ב וע"ש :

יא ב ג מיי' פ"ח מהל' ערכין הלכה יג :

יב ד מיי' פ"ו מהל' ערכין הלכה כא :

יג ה מיי' שם הלכה ו :

יד ו מיי' שם הלכה פ וכרי' דפקים :

גי' נ"ק ואם תאמר אדילפינן מבהמה נילף משדה אחוזה שהרי אם כו'

מסורת הש"ס

[לעיל כד:]

[תוספתא פ"ד ע"ש]

[ינק: כתיב "ובהמה" וכקרבן אהרן לא גרים לס מבהמה ולא כל בהמה]

[בילקוט איתא ואי אשמעינן שדה משום דחיותא אבל אדם סגי ליה בשמעא בעלמא ואי אשמעינן הני תרתי ט']

כתובות נ. ע"ש סז: ע"ש

רבינו גרשום

בכ"א קודם שאמר זה ועכשו מגיע להן ליתן בין קרן וחומש כ"ו שקלים ודינר אם רצו ליתן כך הן הבעלים קודמין : ואם לאו אומר לו · לזה תן אתה כ"ו שקלים והגיעתך] מחרים אדם קצת מצאנו ומבקרו כו' לשם שמים שיכול לומר הרי הם חרם עלי ונתפסין : על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו · כנגד הדיוט שלא יבזבו אותן להדיוט שלא יתנם כולם לאחרים שישייר לעצמו כלום מהיכן יחיה : [ת"ל אך וכל אכין ורקין מיעוטין : אבל שדה · (אמאי) [הוה אמינא] ליחרם כל שדותיו דסגיא ליה בדיסתורן שיכול ליקח שדות של אחרים באריסות ויכול לחיות בהן] : ואי אשמעינן שדה · גרידא הוה אמינא משום הכי לא ליחרמינהו לכולהו שדותיו משגם דחיותיה מינייהו אבל מאדם אימא ליחרמינהו לכולהו עבדין דסגיא ליה בשמעא בעלמא : משום דהכא והכא חיותיה דבין שדות ובין עבדים אין אדם יכול לחיות בלא שדה ובלא עבדים ואם יחרים כל עבדיו אינן מצויין עבדים [אחרים] טובים תדיר לקנות אבל מטלטלין דשכיחי מטלטלין אחרים למיזבן בכל שעה שירצה אימא ליחרמינהו כולהו כתב רחמנא מכל אשר לו ולא כל : מה בהמה שיש לו רשות · למוכרה לחלופין ורשאי להחרים למעוטי בנו ובתו עבדו ושפחתו העברים ושדה מקנה שאינו רשאי למוכרן : [או הוא"ל ורשאי למכור בתו קטנה יכול יחרימנה ת"ל בהמה] מה בהמה כו' · למעוטי בתו שאינו רשאי למוכרה אלא (עד שהיא) בקטנותה אבל משבגרה שוב אינו רשאי למוכרה : [היינו דת"ק · ת"ק נמי אמר אם החרים את כולן אינן מוחרמין: איכא בינייהו דר' אילא דאמר' במסכת כתובות המבזבז את נכסיו לצדקה אל יבזבז יותר מחומש שלא יצטרך לבריות ת"ק דלא אמר יהא אדם חס לית ליה דר' אילא אלא אם ישייר לעצמו קצת יכול להחרים כל השאר ור' אלעזר בן עזריה דאמר יהא אדם חס אית ליה דר' אילא שיהא חס ואל יבזבו יותר מן החומש : שבקש לבזבו יותר מחומש] : שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו · דעבדו ושפחתו העברים ושדה מקנה חוזרין ביובל : [הכהנים והלוים אין מחרימין · נכסיהן שאין נוהג בהן דין חרמים כדמפרש לקמן] : שחרמין שלהן · מה יתרון אם היה מחרים היה שלו שחרמים לכהנים : נראין דברי ר' יהודה · דאמר לויים אין מחרימין בקרקעות דכתיב כי אחוזת עולם הוא להם : ודברי ר' שמעון דאמר לוים מחרימין במטלטלין הואיל ואין חרמין שלהן אלא של כהנים הלכך מחרימין] : ואיתקש מטלטלין לקרקעות · מה קרקעות אין מחריטין אף מטלטלין נמי : [והא מדקתני סיפא אמר ר' נראין דברי ר' יהודה בקרקעות ודברי ר' שמעון במטלטלין · ר' דהוה טבריא קאמר הכי נראין אבל מכלל דר' שמעון גופיה מקרקעי נמי קאמר דלויים מחרימין : לא (לא) לעולם סבירא ליה לר' שמעון דמקרקעי אין מחרימין והכי קאמר רבי נראין דברי ר' יהודה לר' שמעון דלויים אין מחרימין בקרקעות דכתיב כי אחוזת עולם היא להם שאף רבי שמעון לא נהלק עליו כו']: החרים מטלטלין' בישראל קא מיירי: שנאמר לך

שיטה מקובצת

א] מחרים אדם מצאנו ומבקרו וכו' לכאורה נראה שאם החרים כל צאנו ואע"פ · נשאר כל בקרו לא ה' · חרם וכן אם החרים כל עבדיו אע"פ שנשארו שפחותיו מדקתני מצאנו דמשמע מקצת צאנו ולא כל צאנו וכן כולם וא"א לומר כן דאמרי' בגמרא מנה"מ ומייתי ברייתא דדרשי מאדם ולא כל אדם ומבהמה ולא כל בהמה משמע אם נשאר לו מקצת אדם או מקצת בהמה הוי חרם וצריך לומר דמצאנו ומבקרו הכל אחד וכן מעבדיו ומשפחותיו · הרא"ש ו"לי גליון: ב] אדם חייב להיות חס : ג] אך כל חרם דברי : ד] אדם חייב להיות חס : ה] אשמעינן שדה משום דחיותיה אבל אדם סגיא ליה בשמעא בעלמא ואי אשמעינן הני : ו] יכול יחרים אדם בנו כו' · גליון נראה בנו נקט אגב בתו ובכדי נקט דבתו וכל אינך סר"א זכות שיש לו בהם יכול להחריטו אבל בבנו אין בו זכות מן התורה עכ"ל הרא"ש ז"ל אבל הר"י ז"ל כתב דהו"א משום שזוכה במציאותו מדרבנן יכול להחריטו : ז] הכהנים (והלוים) אין מחרימין [שהחרמים שלהם] כלומר אף אם יחרימו הרי הם זוכים בהם מיד ותימה מאי נתינת טעם הוא וזה מ"מ יהא חרם וימעלו בו עד שיאמר אני רוצה לזכות בו וכ"ת חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו [מ"מ] נפקא מינה אם החרים מטלטליו שהם ברשות אחר וצריך עיון · הרא"ש ז"ל : ח] כי אחוזת עולם היא להם · וא"ת לר"ם דאמר מתנה אינה חוזרת א"כ לא כתבו במתנה קרקעותיהם וי"ל דודאי לא דבר הכתוב רק מדבר שאין חוזר מגזרת הכתוב כגון חרמים דכתיב לא יגאל ולא ימכר וכגון מוכר בית בבתי ערי חומה שהן לצמיתות עלמין ועיין בתוס' לקמן [דף ל"ח ע"ב] הר"י ז"ל : ט] בשלמא מקרקעי כו' וא"ת לר"ם דאמר מתנה אינה חוזרת ביובל לא היה להם ליתן שדותיהם במתנה לפי שלא יחזרו להם עוד וכתיב אחוזת עולם היא להם וי"ל דמוה לא הזהיר הכתוב דמסתמא לא הזהיר אלא מדבר שאינו חוזר מגזירת הכתוב כגון חרמים דכתיב בהו לא יגאל ולא ימכר א"נ כגון מכירה דבתי ערי חומה שהן לצמיתות לקונה אותו אבל דבר שלא דיבר בה הכתוב כגון מתנה מזה לא הזהיר הכתוב א"נ י"ל מתנה אע"ג שאינה חוזרת ביובל מ"מ לא מיקרייא אינה חוזרת שהרי בידו לגואלה כמו מכר כדתנן לקמן בפ"ב הגיע י"ב חדש ולא נגאלה היתה חלוטה אחד הלוקח ואחד הניתן לו במתנה משמע אבל עד סוף י"ב חדש בידו ליגאל בין מוכר בין נותן וכן מצא מורי הרמ"ר גבי מוכר שדה אחוזה וגאל את ממכר אחיו לרבות הניתן לו במתנה וכיון דבידו לגואלה אין זו הפקעה והוי שפיר עדיין אחוזת עולם · תוס' החסרים ברפוס : י] הכתיב כי אחוזת עולם : יא] נחלק עליו אלא : יב] קרן וחומש כ"ו תיבת בין נמחק : יג] דאמור בעלים ברישא : יד] בפרק תיבת דאיכא נמחק : טו] מה"ד מה ת"ל בהמה תיבת אלא ל"ש ונמחק : טז] אחוזה אין בידו למכרו לעולם שהרי כו' ותיבות א"כ שדה אחוזה נמי ל"ש ונמחק : יז] א"נ הוא אינה חוזרת ביובל כר"א דאמר בישׁ נוחלין אליבא דר"מ א"נ י"ל : יח] למוכרה לעולם כלומר כל יש לו רשות למוכרה : יט] למוכרה א"נ י"ל דייפוי כח הוא וה האי דיש לו רשות למכור הורע כחו דאין לו רשות למוכרה לעולם אבל בשדה אחוזה כ"ש שיפה כחו שהיא חוזרת אלא ח) נ"ל שהיא חוזרת לו ויכול לחזור ולמוכרה ·

הגהות הב"ח (א) גמ' מבהמה למה לי : (ב) רש"י ד"ה והיכי דמי וכו' בכ"א · נ"ב סלעים כי כ"א סלעים עם החומש הוא כ"ו סלע ודינר שהוא החומש על הסלע כ"א וק"ל : (ג) ד"ה אבל וכו' מטלטלין הס"ד ואח"כ מ"ס למוכרו לעולם אבל בתו יש לו רשות : (ד) ד"ה מכלל מדאיצטריך ליה :

1: Φ

20 ← 25 = 20 + 5 : 20(¼)

1 ← (¼) 1 = דינר + 1 = 1 ודינר

26 ודינר

5

31 ודינר

ויקרא כז : כח

אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה'

* בראשית כח : כב

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית א-לקים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך

* עיין במסכת ... קידושין

נושא

אין לו לאדם להחרים את כל נכסיו

נושא (המשך)/מקנה

ג׳ וטו"מ מהפסוק הסבר הצורך של התורה לפרט כל דבר שאין להחרים כולו

נושא

מח' ר"א ורא"בע בתקנת אושא לבזבז (לעניים) יותר מחומש

נושא

מח' תנאים אם לויים מחרימין

מקנה

דינים של ר' חייא בר אבין

נושא

דינו של ר' חייא בר אבין למי נותנים החרמים:

א- מטלטלין - נותנן לכל כהן שירצה

ב- קרקעות - נותנן לכהן שבאותו משמר